

Verslag en Uitkomsten

Fase 1 - Burgerberaad Statenkwartier over klimaatverandering

Context

Op 10 en 12 mei vonden de eerste twee bijeenkomsten plaats van het burgerberaad in het Statenkwartier over klimaatverandering. Samen vormen deze twee bijeenkomsten fase 1 van het burgerberaad waarin deelnemers met elkaar bepalen welke thema's het burgerberaad in fase 2 verder gaat bespreken.

In totaal namen 56 inwoners uit het Statenkwartier deel aan fase 1 van het burgerberaad. 90 inwoners waren voor fase 1 van het burgerberaad ingeloot. Dit was een gewogen loting, op basis van geslacht, leeftijd en woonsituatie (particuliere/sociale huur of koopwoning). [Voor meer informatie over de context van het burgerberaad kunt u de website bezoeken.](#)

Beide bijeenkomsten vonden plaats van 17.00 tot 21.00 in het Marriott Hotel in Den Haag. Het programma begon met een kort welkom, gevolgd door een gezamenlijk diner in kleinere groepen. Het diner stond in het teken van elkaar onderling beter leren kennen.

Presentaties

Het programma vervolgde met een uitleg door de host Bram Heijkers over het proces van het burgerberaad. Ook vertelde hij dat er voor de niet-ingelote bewoners uit het Statenkwartier een online enquête beschikbaar is geweest om input te leveren voor het burgerberaad. [De uitkomsten van deze enquête kunt u hier op de website terugvinden.](#) Het burgerberaad mag zelf bepalen of ze deze input meenemen in hun adviezen.

Daarna gaf Henry Terlouw (manager strategie en beleid energietransitie van de gemeente Den Haag) een presentatie over klimaatverandering in het algemeen en wat de gemeente doet om het tegen te gaan. [De presentatie over zowel het proces als klimaatverandering kunt u op de website terugvinden.](#)

Vragen van deelnemers

Naar aanleiding van de presentaties kwamen meerdere vragen en opmerkingen uit het publiek. Deze vragen met antwoorden, samen met de vragen die op de formulieren door deelnemers zijn ingevuld, zijn in [een overzicht te vinden op de website.](#)

Een aantal vragen en opmerkingen waren:

Vraag: Hoe zit het met de budgetten van de gemeente voor de energietransitie?

Antwoord: Er moeten miljarden geïnvesteerd worden om de transitie te realiseren. Dat kan de gemeente niet alleen financieren. Ook bedrijven en de Rijksoverheid leveren een bijdrage. Op dit moment is 20 tot 40 miljoen per jaar gelabeld voor de energietransitie. Daar vallen ook subsidies en salarissen van ambtenaren onder. Het burgerberaad kan bijvoorbeeld aan de Raad vragen om naar deze budgetten te kijken en ze uit te breiden voor de energietransitie.

Vraag: Wat zijn de 'Eneco-gelden'?

Antwoord: De gemeente was mede-eigenaar van Eneco. Die aandelen zijn verkocht. Dat heeft de gemeente 600-700 miljoen euro opgeleverd. 180 miljoen daarvan is bedoeld voor de energietransitie. De 20 tot 40 miljoen komt gedeeltelijk uit die 180 miljoen.

Vraag: Moeten de adviezen van het burgerberaad over de korte of de lange termijn gaan?

Antwoord: De deelnemers bepalen tijdens fase 1 gezamenlijk over welke thema's het burgerberaad precies gaat adviseren. Het burgerberaad mag zelf beslissen over het soort adviezen dat ze geeft. Dat kunnen korte termijn-adviezen zijn, maar ook lange termijn-adviezen. De scope van de adviezen ligt dus niet vast.

Vraag: Is alleen CO₂-uitstoot meegenomen in de cijfers uit de presentatie of ook andere broeikasgassen?

Antwoord: Alleen CO₂-uitstoot is meegenomen. Voor de gemeente Den Haag zijn andere broeikasgassen zoals methaan verwaarloosbaar, omdat er binnen de gemeente weinig industrie en landbouw is.

Vraag: Gaat het college van Den Haag zich iets aantrekken van het besluit vanuit de Europese Unie om aardgas als duurzaam te bestempelen?

Antwoord: Op dit moment niet. Wij hebben in Nederland al decennia geleden deze transitie van kolen naar aardgas gemaakt. In die zin zijn we in Nederland een stap verder dan veel andere landen. Aardgas is minder vervuilend dan kolen, maar stoot alsnog CO₂ uit.

Vraag: Wat bedoelen we met klimaatverandering tegengaan? Welke definitie van klimaatverandering hanteren jullie? Stoeptegeltje wippen doet toch niks aan het tegengaan van klimaatverandering?

Antwoord: Er wordt niet één definitie gehanteerd. Het is aan de deelnemers van het burgerberaad om die definitie te bepalen.

Vraag: Wat wordt met het advies van het burgerberaad gedaan?

Antwoord: Het advies gaat direct naar de gemeenteraad. Het college zal geen aanpassingen maken op de adviezen van het burgerberaad.

Vraag: Wat kan ik als burger zonder koopwoning en auto eigenlijk doen?

Antwoord: Iedereen kan zijn of haar steentje bijdragen door de eigen CO₂-uitstoot te verlagen. Voor huurders kan hierbij gedacht worden aan kleine energiebesparende maatregelen (bijvoorbeeld tochtstrips, radiatorfolie, LED-lampen). Op de website van [Milieu Centraal](#) kan je lezen hoeveel CO₂ je (huishouden) uitstoot en wat je kan doen om deze CO₂-uitstoot te verlagen. Ook kan elke huurder zijn/haar verhuurder vragen om tegen huurverhoging energiebesparende maatregelen aan te brengen. Als de verhuurder weigert of de huurverhoging onredelijk is, staat het de huurder vrij dit te laten beoordelen door de huurcommissie of de rechter. De rechter kan de verhuurder verplichten energiebesparende maatregelen te treffen tegen een redelijke huurverhoging.

Groepen in gesprek

Na de presentaties gingen deelnemers in groepen van 5-6 mensen onderling met elkaar in gesprek aan de hand van de volgende vragen:

- Als u deze maatregelen ziet en hoort, waar ziet u kansen?
- Waar voelt u weerstand? Waar maakt u zich zorgen over?
- Wat zou u zelf kunnen doen?
- Wat verwacht u van de overheid?
- Over welke thema's moet het burgerberaad de gemeenteraad adviseren?

De belangrijkste onderwerpen werden verzameld op een flip-over. Na de gesprekken onderling vulde iedere deelnemer een eigen formulier in met antwoorden op de volgende vragen:

- Welke zorgen heeft u?
- Welke vragen heeft u?
- Heeft u ideeën die u graag wilt delen?
- Over welke thema's moet het burgerberaad de gemeente adviseren?
- Wat wilt u verder nog kwijt?
- Wilt u meedoen aan fase 2?

De samengevatte uitkomsten van de ingevulde formulieren kunt u [hier op de website bekijken](#). Hier vindt u de thema's, onderwerpen, zorgen, en ideeën die deelnemers naar aanleiding van de eerste bijeenkomst belangrijk vonden. Dit overzicht is een samenvatting van de antwoorden die zijn ingevuld. Om overzicht te creëren en herhaling te voorkomen zijn niet alle antwoorden exact overgenomen. We hopen dat deze samenvatting voor u als deelnemer herkenbaar is. [De ruwe, niet-gecategoriseerde uitkomsten vindt u hier op de website.](#)

Van iedere groep vertelde één deelnemer aan de rest van de deelnemers wat de rode draad was in het gesprek aan hun tafel en waar ze het wel of niet over eens waren. Vervolgens deden zij de formulieren van hun groep in de ideeënbox. Een aantal thema's die uit de verschillende groepen naar voren kwam:

- Er woont een grote groep expats in het Statenviertel. Zij moeten ook betrokken worden in het proces. De meesten van hen zijn huurders. Daardoor hebben ze het gevoel niets aan hun huis te kunnen verduurzamen. Dat geldt ook voor andere bewoners in het Statenviertel die huurder zijn.
- Betaalbaarheid: hoe zorgen we dat iedereen hun energierekening kan blijven betalen?
- Meer groen in de buurt: gebruik de groene plekken meer en minder auto's in de buurt.
- Moeilijk om te kiezen tussen lange- en korte termijn prioriteiten.
- De overheid moet een voorbeeldfunctie aannemen. Denk aan ambassades, boa's etc.
- Mensen met een grotere portemonnee kunnen meer bijdragen. Zorg voor subsidies naar draagkracht. En ook voor iedereen beschikbaar, de pot kan niet opeens op zijn als je te laat bent.
- Meer informatie over de energietransitie: hoe werkt het eigenlijk? Wat betekent dat voor mij? Kort, bondig en toegankelijk voor inwoners.
- Er zijn veel mogelijkheden om te verduurzamen. Maar hoe maak je de juiste keuze? Hoe krijg ik passend advies? Lastig om dat te vinden.
- Zorg voor educatie op scholen over duurzaamheid. Begin bij kinderen en jongeren om hun goed te informeren, zodat ze van jongs af aan kunnen beginnen.
- Vaak zijn duurzame buurtinitiatieven niet bekend onder bewoners. De onderlinge communicatie is niet goed genoeg.
- Beter openbaar vervoer: er rijden veel trams en bussen in de buurt, maar de verbindingen zijn niet snel. Als dat sneller zou zijn, pakken mensen minder snel de auto.
- De meningen verschillen over hoeveel de overheid wel/niet moet verplichten en hoeveel vrijheid mensen moeten behouden: prikkels versus dwang.
- Laat aan elkaar zien wat je al doet op het vlak van duurzaamheid en spreek elkaar erop aan. Ook de overheid heeft een rol om mensen te inspireren en enthousiasmeren.
- Wat bedoelen we met duurzaam? Alleen het tegengaan van de oorzaken van klimaatverandering of ook hoe we omgaan met de effecten?

Thema's bepalen voor fase 2

Zoals eerder genoemd, hebben alle deelnemers een formulier ingevuld met daarop thema's, zorgen, vragen en ideeën. Er is ontzettend veel input gegeven op deze formulieren. De organisatie heeft deze input geclusterd in vier thema's. Vervolgens hebben alle deelnemers via

de mail een korte vragenlijst ontvangen waarin zij konden aangeven welke van deze thema's zij het belangrijkste vinden om mee te nemen naar fase 2. Ook konden zij aangeven op welke onderwerpen zij een expert zou willen horen tijdens de volgende bijeenkomst. Op basis van de reacties op de vragenlijst zijn nu de definitieve thema's gekozen en worden voor de volgende bijeenkomst experts uitgenodigd om deze thema's verder uit te diepen.

Hieronder vindt u een overzicht van de vier thema's en de door u genoemde onderwerpen waar het burgerberaad zich over gaat buigen.

<p>Openbare ruimte en mobiliteit</p> <p>Hoe is de openbare ruimte in het Statenkwartier ingericht? Voor welke vervoersmiddelen is er ruimte gemaakt? Onderwerpen die zijn genoemd (in willekeurige volgorde):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vergroening van de wijk 2. Ruimte voor auto's en parkeerplaatsen 3. Ruimte voor fietsers en voetgangers 4. Verbetering en verduurzaming van OV-verbindingen 5. Deelauto's 6. Klimaatadaptatie: afvoeren van regenwater en maatregelen tegen hittestress 7. Faciliteren elektrisch vervoer 	<p>Communicatie en participatie</p> <p>Hoe communiceert de gemeente over klimaatverandering? Wat voor informatie en ondersteuning is er beschikbaar voor bewoners die willen verduurzamen? Onderwerpen die zijn genoemd (in willekeurige volgorde):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Toegankelijkheid van informatie 2. Persoonlijke energiecoaches 3. Ondersteuning voor collectieve initiatieven in de wijk 4. Voorlichting en bewustwording 5. Voorbeeldrol gemeente 6. Gedragsverandering bij bewoners 7. Draagvlak onder bewoners
<p>Financiering en regulering</p> <p>Wie betaalt de energietransitie en verduurzaming? Wat voor (financiële) regelingen zijn er om bewoners te ondersteunen? Hoeveel budget heeft de gemeente voor dit onderwerp beschikbaar? Mag de gemeente maatregelen opleggen aan bewoners? Onderwerpen die zijn genoemd (in willekeurige volgorde):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Betaalbaarheid voor bewoners 2. Subsidieregelingen 	<p>Energie & wonen</p> <p>Kan er in het Statenkwartier meer energie bespaard worden? Zijn er alternatieve energiebronnen beschikbaar die aardgas en elektriciteit van kolencentrales kunnen vervangen? Onderwerpen die zijn genoemd (in willekeurige volgorde):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aardwarmte 2. Zonnepanelen 3. Collectieve batterijen 4. Isoleren

<ul style="list-style-type: none"> 3. Financiële prikkels voor gedragsverandering bij bewoners, verhuurders, bedrijven 4. Gemeentebudget voor tegengaan klimaatverandering 5. Houding gemeente t.o.v. Rijk. 6. Verleiding vs. dwang 	<ul style="list-style-type: none"> 5. Energie besparen 6. Ambitieniveau en snelheid warmtetransitie 7. Collectieve energieopwek 8. Collectieve energieopslag en deelsystemen 9. Groene daken 10. Verduurzamen huurwoningen
---	--

Met 30 deelnemers door naar fase 2

Op de formulieren kon iedereen aangeven of zij door wilden naar fase 2 van het burgerberaad. Uiteindelijk hebben 38 deelnemers zich hiervoor opgegeven. Om tot een groep van 30 deelnemers te komen heeft wederom een loting plaats gevonden op basis van geslacht, leeftijd en woonsituatie. Deze 30 deelnemers zijn uitgenodigd om deel te nemen aan fase 2 van het burgerberaad. Zij zullen uiteindelijk tot een gezamenlijk advies komen wat wordt voorgelegd aan de gemeenteraad.

De rest van de deelnemers van fase 1 zal tijdens het proces op de hoogte gehouden worden van de ontwikkelingen rondom fase 2 van het burgerberaad.